

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 574/2016-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka na neverejnom zasadnutí senátu 22. marca 2017 prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Vajdom, Hviezdoslavovo námestie 201, Námestovo, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 176/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 176/2008 porušené boli.

2. Okresnému súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 176/2008 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Námestovo povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Námestovo je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jána Vajdu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. augusta 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) na prietahy v označenom majetkovom spore o zaplatenie sumy 7 100,84 € pred Okresným súdom Námestovo (ďalej len „okresný súd“), ktoré začalo 13. septembra 2008 a do podania sťažnosti nebolo právoplatne skončené.

2. Sťažovateľ žiadal vysloviť porušenie v záhlaví označených základných práv, prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € a nahradiť trovy konania v sume 303,16 €.

3. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí posúdil splnenie podmienok konania a uznesením č. k. I. ÚS 574/2016-10 zo 14. septembra 2016 sťažnosť sťažovateľa prijal na ďalšie konanie a jej meritórne posúdenie [§ 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

4. Predsedníčka okresného súdu na výzvu ústavného súdu vo vyjadrení z 11. októbra 2016 podala podrobnú chronológiu procesných úkonov súdu od doručenia žaloby 16. septembra 2008 až po zaslanie dožiadania do Talianska 3. októbra 2016 so záverom, že iba v období od augusta 2012 do februára 2014 vznikli prietahy po odchode dvoch sudcov a prerozdelení ich reštančných vecí. Inak na neúčelnosti a neefektívnosti vedenia súdneho konania sa podieľal aj sťažovateľ, a to žiadosťami o odročenie

pojednávania či samotnou neúčast'ou na nariadených pojednávaniach, ktoré potom museli byť odročované na iný termín; súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

5. Sťažovateľovi toto vyjadrenie bolo doručené 14. novembra 2016 a opakovane na jeho žiadosť ešte aj 21. februára 2017 s tým, že ak naň nebude reagovať v lehote 10 dní, ústavný súd bude toho názoru, že proti nemu nemá žiadne výhrady; sťažovateľ repliku nepodal do vyhlásenia tohto nálezu.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou namietaného porušenia práv – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom okresného súdu bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. v primeranej lehote (I. ÚS 735/2016).

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

9. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Keďže konanie začalo za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157

ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 100 ods. 1 OSP).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľa.

14.1 Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je zaplatenie sumy 7 100,84 € z titulu odmeny za vykonanú prácu. Po skutkovej a právnej stránke ide o štandardný predmet rozhodovania na okresnom súde. Z obsahu spisu síce vyplýva, že čiastočne ide o skutkovo „mierne zložitejšiu“ vec, najmä vzhľadom na potrebu vykonania dožiadania mimo územia Slovenskej republiky, avšak vec nie je právne zložitá a ústavný súd nezistil žiaden „významný“ dôvod na viac ako 8,5-ročné trvanie napadnutého konania.

Ústavný súd s ohľadom na uvedené zastáva názor, že v okolnostiach posudzovanej veci pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe okresného súdu bolo možné postupovať tak, aby bol čo najskôr odstránený stav právnej neistoty s'ťažovateľa, čo napokon uznala aj predsedníčka okresného súdu.

14.2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania účastníkov súdneho konania, ústavný súd pri preskúmaní spisu zistil určitú okolnosť, ktorou aj samotný s'ťažovateľ dosť významným spôsobom prispel k zbytočným priet'ahom v konaní tým, že sa nezúčastnil viacerých nariadených pojednávaní z rôznych dôvodov.

14.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a z pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatuje predovšetkým neefektívne správanie okresného súdu, ktoré v spojitosti s celkovou dĺžkou súdneho konania malo za následok zistenie zbytočných prietáhov, pretože okresný súd nevykonával úkony smerujúce k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal. Ústavný súd sa preto priklonil k názoru sťažovateľa, že k zbytočným prietahom v konaní došlo, aj keď v predmetnej veci okresný súd určité úkony vykonal. Postup okresného súdu však vzhľadom na viac ako 8,5-ročnú dĺžku konania a samotný predmet konania nebolo možné považovať za sústredený a efektívny.

15. Podľa názoru ústavného súdu konanie, ktoré trvá dlhšie obdobie, už aj s prihliadnutím na predmet konania a počet účastníkov konania, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne napr. II. ÚS 3/09, III. ÚS 170/2010, III. ÚS 21/2014).

16. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

17. Okresný súd si teda nezvolil taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sťažovateľ obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

18. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v predmetnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

19. Ústavný súd zároveň prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 5 C 176/2008 konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

22. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 €.

23. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym

súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 5 C 176/2008 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € s'ťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

25. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnému s'ťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát si v podanej ústavnej s'ťažnosti vyčíslil odmenu a paušálnu náhradu za 2 úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastupovania a spísanie a podanie ústavnej s'ťažnosti.

26. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2015 v sume 858 €. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie s'ťažnosti) po 143 €. Právny zástupca s'ťažovateľa má nárok aj na náhradu režijného paušálu 8,58 € za každý úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd s'ťažovateľovi priznal, takto predstavuje sumu 303,16 € (tak, ako si ju s'ťažovateľ v podanej ústavnej s'ťažnosti uplatnil, pozn.). Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

27. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Košiciach 22. marca 2017